

فصل اول

جامعه‌شناسی

1- مطالعه روابط انسانی و یا روابط اجتماعی می‌باشد.

2- مطالعه پدیده‌های اجتماعی می‌باشد.

3- مطالعه گروه‌های اجتماعی می‌باشد.

تعریف جامع جامعه‌شناسی:

جامعه‌شناسی به عنوان یکی از رشته‌های علوم اجتماعی به مطالعه پدیده‌های اجتماعی می‌پردازد. و آن وجوه از پدیده‌هایی که به عضویت انسان در جامعه می‌پردازد را بر اساس یک روش علمی خاص مورد مطالعه قرار می‌دهد.

پدیده‌های اجتماعی:

پدیده‌های اجتماعی شامل ویژگی‌هایی است که در قالب خانواده، اقوام و جامعه وجود دارد.

کارکرد اجتماعی:

هر پدیده‌ای که در جامعه به وجود می‌آید برای پاسخگویی به یک نیاز است. و تا زمانی که این پدیده پاسخگوی آن نیاز باشد، دارای کارکرد است.

ساخت اجتماعی:

نظام‌های اجتماعی منسجم، نظام‌هایی هستند که انواع فرایندهای اجتماعی در آن صورت می‌گیرد.

اهمیت جامعه‌شناسی:

1- با مطالعه جامعه‌شناسی نگاه ما به جامعه عوض می‌شود و به نگاه ما عمق می‌بخشد.

2- واقعیت‌های اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

3- اطلاع پیدا کردن در مورد محیط‌ها و فرهنگ‌های موجود در آن.

4- افزایش توانایی و قدرت فهم نسبت به پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی و...

5- پیش‌بینی و کنترل برخی از رفتارهای اجتماعی.

6- باعث می‌شود بتوان مطالعات و طرح‌ها را در قالب برنامه جهت استفاده به جامعه ارائه نمود.

7- پرهیز کردن از هرگونه پیش‌داوری و صدور احکام قالبی (اصل بی‌طرفی اخلاقی).

اصل بی‌طرفی اخلاقی: یعنی اگر ما نسبت به موضوعی آگاهی‌نداری در آن رابطه اظهار نظر نکنیم.

8- رشد و قوام شخصیت اجتماعی افراد.

رابطه جامعه‌شناسی با علوم دیگر:

علوم به دو شاخه تقسیم می‌شوند:

1- علوم طبیعی که به مطالعه پدیده‌های طبیعی می‌پردازد.

2- علوم اجتماعی که عرصه وسیع رفتارهای انسانی را مطالعه می‌کند.

جامعه‌شناسی یکی از علوم اجتماعی است که با علوم اجتماعی دیگر مانند: روان‌شناسی، علوم سیاسی، اقتصاد، انسان‌شناسی و ... ارتباط دارد.

فصل سوم

تعریف فرهنگ:

فرهنگ عبارتست از مجموعه رفتارهای اکتسابی و ویژگیهای اعتقادی اعضای یک جامعه، و این اکتسابی بودن آن است که فرهنگ را از رفتارهای برخاسته از وراثت و ویژگیهای زیستی متمایز می کند .
مثال: گریه کردن نوزاد یک ویژگی رفتاری است و از خصایص فرهنگ به شمار نمی رود.

فرهنگ متمایز از جامعه:

جامعه: به گروهی از انسانها گفته می شود که در طول زمان با یکدیگر زندگی می کنند و در سرزمین معینی اسکان یافته اند، و خود را به عنوان یک واحد اجتماعی متمایز از گروههای دیگر سازمان داده اند.
افراد هر جامعه دارای فرهنگ مشترکی هستند، ممکن نیست که فرهنگ جدای از جامعه یا جامعه جدای از فرهنگ باشد، هر جا که جامعه ای هست، فرهنگ منطبق بر آن نیز وجود دارد.

ارتباط نمادی:

یکی از ویژگیهای خاص انسان، توانایی و مهارت او در برقراری ارتباط با دیگران است، استعداد انسان در برقراری ارتباطات کسب فرهنگ را آسان و انتقال آن را از نسلی به نسلی دیگر ممکن می سازد.

ارتباط نمادی انسان به سه شیوه اساسی صورت می گیرد:

- 1- زبان گفتاری: که عبارت است از الگوهای صوتی و معانی پیوسته به آن، این زبان آموزش و ارتباطات را آسان می کند.
- 2- زبان نوشتاری: که عبارت است از ثبت تصاویری از گفتار، این زبان آموزش و حفظ میراث فرهنگی را تسهیل می کند.
- 3- زبان جسمانی: که از ادب عامانه گرفته شده و به معنای برقراری ارتباط با حرکات دست و صورت و به طور کلی با ایما و اشاره است.

هنجارهای فرهنگی:

هنجارهای فرهنگی، معیارهای رفتارهای ثابتی هستند که گروه، به لحاظ فکری یا رفتاری، از افراد انتظار دارد یا آنها را تایید می کند، و این انتظارات و رفتارهای، غالبا از فرهنگی به فرهنگ دیگر تغییر میکنند.

برخی از صورتهای هنجارهای فرهنگی:

- 1- ارزشها: احساسات ریشه دار و عمیقی است که اعضای جامعه در آن شریک اند، این ارزشها اعمال و رفتار جامعه را تعیین می کند.
- 2- آداب و رسوم: شیوه های رفتاری عادی که در جامعه رواج دارد.
- 3- رسوم اخلاقی (عرف): رسومی هستند که ویژگیهای معنا داری از رفتارهای درست و نادرست را در بر میگیرند.
قوانین بخشی از رسوم اخلاقی هستند که به صورت قواعد و مقررات درآمده اند.

فرهنگ آرمانی و فرهنگ موجود:

فرهنگ آرمانی: عبارتست از الگوهای رفتاری آشکار و رسماً تایید شده.
فرهنگ موجود: عبارتست از آن چیزی که عملاً بر جامعه حاکم است.
مثال: سیگار کشیدن در اماکن عمومی از نظر فرهنگ آرمانی بد است و لی فرهنگ موجود آن را نادیده می گیرد.

قوم مداری

گرایشی است که افراد بر حسب آن، افراد جامعه فرهنگ خود را برتر از فرهنگ های دیگر می دانند.

مثال: شهرنشینان، روستاییان را "دهاتی" خطاب می کنند.

تاخر فرهنگی

هر فرهنگ به عناصر مادی و غیر مادی تقسیم می شود، و حوزه مادی آن دائماً در حال تغییر است، تاخر فرهنگی زمانی رخ می دهد که عناصر غیر مادی فرهنگ سعی دارند وضعیت خود را در میان دگرگونیهای عناصر مادی فرهنگ حفظ کنند.

فصل چهارم

تعریف پایگاه و نقش:

پایگاه ، موقعیت اجتماعی و جایگاهی است که فرد در یک گروه در مقایسه با گروههای دیگر احراز می کند .
مثال : یک استاد دانشگاه هنگامی که با گروههای شغلی دیگر مقایسه شود پایگاه نسبتا بالایی در جامعه دارد .

نقش به رفتاری گفته می شود که دیگران از فردی که پایگاهی را احراز کرده است ، انتظار دارند .

پایگاه انتسابی و اکتسابی:

پایگاه انتسابی از آغاز تولد به فرد محول شده است ، و بیشتر بر زمینه های خانوادگی نوزاد استوار است .

پایگاه اکتسابی به موقعیتی گفته می شود که بر اساس تلاش ، کار ، استعدادها و مهارتهای فرد استوار است .

بی ثباتی و تضاد پایگاه اجتماعی:

در اکثر جوامع پایگاههایی که افراد در گذشته به دست می آوردند نسبتا پایدار و ثابت بوده است ، مانند شغل فرد ، تعلق قومی و ... اما در جوامع صنعتی جدید فرد می تواند تعداد زیادی پایگاه را در یک زمان داشته باشد ، که به این وضعیت ناهمسانی پایگاه گفته می شود .

نقشهای نمونه:

عبارتست از نقش افرادی که برای ما ارزش خاصی دارند و ما رفتار آنان را سرمشق خود قرار می دهیم و نقش آنان برای ما الگوست .
مثال : فوتبالیستی که می خواهد عضو تیم باشگاهی شود دارای الگوهایی از میان بازکنان قدیمی است .

گروههای مرجع و ایفای نقش

یکی از معیارهایی است که هر کس بر اساس آن ، نقش خود را در یک موقعیت معین ارزیابی می کند ، ایفای نقش هر فرد با مقایسه با نقش او با کسی که وظیفه ای مشابه او دارد ارزیابی می شود .

شخصیت و ایفای نقش

برای اینکه شخصی بتواند نقشی را به درستی ایفا کند باید دارای شخصیتی باشد که او را به انجام آن کار هدایت کند مسلم است که همه این نوع شخصیت را ندارند . همچنین ایفای نقش زمانی به فرد واگذار می شود که شخصیت آنان تا حدی شکل گرفته است بنابر این بعضی از افراد سازگاری لازم برای ایفای نقش را به طور کامل ندارند .

تعارض نقشها

حالتی است که فرد با یک یا چند نقش که مستلزم انجام رفتارهای متناقض یا متعارض است و سروکار دارد ، و نتیجه آن اختلال فکری و بی نظمی در فرد است .

شبکه نقشها

به مجموعه روابط و مناسباتی گفته می شود که شخص با افراد دیگری که با آنها در تماس است ، برقرار می کند .

نمایش یا بازی نقشها :

فردی که می کوشد نقشی را انجام دهد تا دیگران را تحت تاثیر خود قرار دهد ، یک نقش نمایشی را ایفا می کند . و هدف از این کار نشان دادن تصویر مطلوبی از فرد است تا حضار آنرا بپذیرند .